

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів
з дисципліни "Міжнародний бізнес"

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Склала к.е.н., доцент Гращенко І.С.

Розглянуто та схвалено

на засіданні кафедри менеджменту ЗЕДП

Протокол № ____ від «__» ____ 20__р.

Завідувач кафедри _____ О.В. Ільєнко

ВСТУП

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь що формують профіль фахівця в області менеджменту.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців компетентності щодо об'єктивних закономірностей, механізму та особливостей міжнародного бізнесу на сучасному етапі розвитку світової цивілізації, а також набуття ними навичок і вмінь дослідження стану міжнародного бізнесу. В процесі вивчення дисципліни необхідно з'ясувати зміст і роль міжнародного менеджменту в міжнародному бізнесі, особливості діяльності менеджера в міжнародних корпораціях.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- розуміти сутність глобалізації економіки і управління міжнародним бізнесом;
- знати особливості середовища міжнародного бізнесу;
- вміти аналізувати міжнародне середовище бізнесу на сучасному етапі розвитку світової економіки;
- розробляти стратегії планування підприємства України – учасника міжнародного бізнесу.

У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №1 "Міжнародний бізнес" студент повинен:

Знати:

- сутність глобалізації економіки і управління міжнародним бізнесом;
- особливості міжнародного середовища бізнесу;
- організаційно-правові форми міжнародного бізнесу;
- особливості інтеграціоналізації малого та середнього бізнесу;
- стратегію планування в міжнародних корпораціях;
- технологію міжнародних інвестицій;
- управління персоналом у міжнародних фірмах.

Вміти:

- визначити основні напрямки розвитку глобалізації економіки і управління міжнародним бізнесом;
- аналізувати міжнародне середовище бізнесу на сучасному розвитку світової економіки;
- проводити аналіз організаційно-правових форм міжнародного бізнесу;
- розробити стратегію планування українського підприємства учасника міжнародного бізнесу;
- оцінювати можливості здійснення міжнародних операцій з точки зору її змісту, правового регулювання, економічної доцільності та комерційної ефективності.

Під час вивчення курсу «Міжнародний бізнес» передбачається розгляд етичних дилем, конкретних ситуацій і проведення їх аналізу; застосування рольових ігор та тестів, тощо.

МОДУЛЬ №1 " «СУТНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ»"

Тема 1.1 Глобалізація економіки і управління міжнародним бізнесом

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Міжнародний бізнес як сфера господарської діяльності.
2. Міжнародний бізнес як економічна категорія.
3. Міжнародний бізнес як наука: суть та функції.
4. Підприємництво та бізнес: спільне і відмінності.
5. Національний і міжнародний бізнес: спільне і відмінності.

Література

1. Міжнародний бізнес: підручник. 2 видання.- К.: «Київський університет», 2009. В.В. Черняк. Популярная история экономики и бизнеса. – Вече, М. 2002.
2. Р.Х.Франк. Микроэкономика и поведение. Учебник для вузов. М. Инфра, 2000, гл. 11-14.
3. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ..- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
4. Кредісов В.А. Підприємництво – вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою. – К.: Знання України, 2003.
5. Горбач Л.М., Плотніків О.В. Міжнародні економічні відносини. – К.: Кондор, 2005.
6. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. За ред. Ю.Г. Козака. К.: АРТЕК. 2002. Розд. VI.
7. Девид Дж. Регмен, Майкл Х. Мескон и др. Современный бизнес. В 2-х томах. – Москва, „Республика”, 1995.
8. Пятницька Г.Т. Управління підприємством в епоху глобалізму. – Київ, „Логос”, 2006.
9. Липов В.В. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Харків, „ІНЖЕК”, 2005.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Що для мене міжнародний бізнес»
4. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні періоди розвитку міжнародного бізнесу.
2. Визначте основні цілі міжнародного бізнесу.
3. Яким чином культурні фактори впливають на міжнародний бізнес?
4. Яким чином політичні фактори впливають на міжнародний бізнес?
5. Яким чином економічні фактори впливають на міжнародний бізнес?
6. Яким чином технологічні фактори впливають на міжнародний бізнес?
7. Що являє собою міжнародний менеджмент?
8. Назвіть основні риси міжнародного менеджменту.
9. Сформулюйте основні завдання міжнародного менеджменту.

Тема 1.2 Міжнародне середовище бізнесу

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Структура і зміст міжнародного економічного середовища.
2. Внутрішнє середовище міжнародного бізнесу.
3. Макро- і мікросередовище міжнародного бізнесу.
4. Інформаційне середовище.
5. Комунікаційне середовище.
6. Модель середовища міжнародного бізнесу - макрорівень.
7. Модель середовища міжнародного бізнесу - мезорівень.
8. Модель середовища міжнародного бізнесу - мікрорівень.
9. Загальний підхід до дослідження міжнародного середовища. Організація досліджень міжнародного економічного середовища.
10. Інформаційне середовище міжнародного бізнесу.
11. Комунікаційне середовище міжнародного бізнесу.
12. Мотивація міжнародного бізнесу: розширення збуту, придбання ресурсів і диверсифікація джерел постачання і збуту.
13. Засоби досягнення цілей: операційні та функціональні.
14. Зовнішнє середовище міжнародного бізнесу.
15. Політико-правове середовище.
16. Тенденції розвитку конкурентного середовища. Адаптація до іноземного середовища.
17. Класифікація рівнів економічного розвитку. Визначення торговельних партнерів.
18. Теорія подібності країн. Відмінності країн у торговельних зв'язках.
19. Незалежність та взаємозалежність підприємств: експортні та імпортні можливості.

Література

1. Міжнародний бізнес : підручник. 2 видання.-К.: «Київський університет», 2009. – 623 с.
2. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ..- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
3. Кредісов А.І. Історія вчень менеджменту: Підруч. Для вищ. Навч. Закл. – К.: Знання України, 2001. – 300с.
4. В.В. Черняк. Популярная история экономики и бизнеса. – Вече, М. 2002.
5. История экономических учений. Учеб. пособие. Под. ред. В. Автономова. М.: ИНФА, 2003.
6. За ред. Козака Ю.Г. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Київ, „Артек”, 2002.
7. Приятельчук О.А. Формування та розвиток кроскультурного менеджменту (на прикладі міжнародних корпорацій): Монографія. – К., 2006.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповіді на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Міжнародне бізнес середовище»
4. Опрацювати літературні джерела та відповіді на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Формування теоретичних поглядів на суть підприємництва і бізнесу. Економія і хрематистика у Ксенофонта та Арістотеля. Кристалізація наукових знань про природу бізнесу
2. Проблеми зовнішньої торгівлі та зовнішньоторговельної політики у меркантилізмі. Підприємницька діяльність у роботі Р.Кантільона.
3. Концепція підприємницького доходу у І Тюнена. Ідея „невидимої руки”, теорія „абсолютних переваг” А.Сміта, теорія „порівняльних переваг” Д.Рікардо.
4. Концепція „неопротекціонізму” Ф.Ліста. Теорія первісного нагромадження капіталу К.Маркса.
5. Концепція ризику, невизначеності та прибутку Ф.Х.Найта
6. Підприємництво як координація факторів виробництва у Ж.-Б.Сея. Теорія економічного розвитку та підприємницької функції Й.Шумпетера.
7. Діхотомія індустрії і бізнесу Т.Веблена.
8. Регулятивні теорії розвитку міжнародного бізнесу: теорія Хекшера-Оліна, парадокс Леонтьєва, кейнсіанство, монетаризм
9. Сучасні концепції управління міжнародним бізнесом: концепції експортних та імпортних можливостей. Екологічні концепції міжнародного бізнесу.

Тема 1.3 Організаційно-правові форми міжнародного бізнесу

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Суб'єкти міжнародного бізнесу.
2. Види міжнародних компаній. Глобальні конкуренти. Глобальні виробники. Глобальні корпорації.
3. Багатонаціональні корпорації.
4. Транснаціональні корпорації.
5. Порівняльна база типологій міжнародних компаній.
6. Типологія міжнародних компаній за М. Бруку: директивний тип, товарний тип, матричний тип, проектний тип, змішаний тип.
7. Типологія міжнародних компаній О. Вільямсона. Його концепція життєвого циклу міжнародної організації: унітарна компанія, холдингова компанія, мультидивізійна компанія, перехідна компанія, змішана компанія.
8. Відмінності між типологіями міжнародних компаній М. Брука й О. Вільямсона
9. Види міжнародного бізнесу, критерії поділу бізнесу.
10. Основні і забезпечуючі зовнішньоекономічні операції.
11. Купівля-продаж у зовнішній торгівлі: експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт. Зустрічна торгівля: бартер, зустрічні закупки, операції з давальницькою сировиною, викуп застарілої продукції.
12. Ліцензійні угоди. Предмет ліцензійної угоди: патенти, ноу-хау, торгова марка, промисловий зразок.
13. Види ліцензій: проста, виняткова, повна. Ціна ліцензії та її чинники.
14. Оренда в зовнішньоекономічній діяльності.
15. Особливості міжнародного лізингу.
16. Підрядні операції.
17. Виробнича кооперація.
18. Тенденції і проблеми розвитку малого і середнього бізнесу.
19. Зовнішня торгівля як історично перша форма міжнародного бізнесу.
20. Міжнародна інвестиційна діяльність як форма бізнесу.

Література

1. Міжнародний бізнес : підручник. 2 видання.-К.:«Київський університет», 2009.
2. В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Багастрик. Макроекономіка. Підручник. К. Знання, 2004.

3. Рут, Франклін Р., Філіпенко А.С. Міжнародна торгівля та інвестиції. К., Основи, 1998.
4. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
5. Транснаціональні корпорації: Навч. Посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В.Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001. – 304с.
6. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. Посібник / За ред. Д-ра екон. наук, проф. А.І.Кредісова. – 2-е вид., допов. – К.: ВІРА-Р, 2002.- 550с.
7. Україна і світове господарство: Взаємодія на межі тисячоліть / А.С.Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470с.
8. Піддубний І.О., Піддубна А.І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. – Харків, „ІНЖЕК”, 2004.
9. Рогач О. Транснаціональні корпорації в світовій економіці. – К.: Київський університет, 2005.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Глобальні конкуренти», «Глобальні виробники» «Глобальні корпорації», «Багатонаціональні корпорації», «Транснаціональні корпорації» з конкретними прикладами.
4. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Поняття суб'єктів міжнародного бізнесу та критерії їх класифікації.
2. Підприємство (виробнича одиниця) – визначальний суб'єкт бізнесу. Фірми, банки, страхові і трастові компанії, інвестиційні структури як домінуючі суб'єкти міжнародного бізнесу.
3. Форми організації підприємств. Індивідуальні, партнерські, акціонерні підприємства, їх переваги і недоліки.
4. Суть корпорацій, їх місце і роль в системі міжнародного бізнесу. Види корпорацій. Форми об'єднань корпорацій.
5. Транснаціональні корпорації (ТНК) як суб'єкти міжнародного бізнесу, міжнародні корпорації. Бізнес ТНК в Україні.
Сучасні концерни, конгломерати, диверсифікати та фінансово-промислові групи.
Забезпечення зовнішньоекономічних операцій: страхування, кредитування, транспортне обслуговування, посередництво.
1. Страхування вантажів і транспортних засобів, майна і відповідальності в міжнародному бізнесі. Форми і види транспортних операцій.
2. Україна в міжнародній торгівлі товарами та послугами. Структура, географія і динаміка експорту та імпорту, тенденції і проблеми.
3. Експортно-імпортна політика України.
4. Україна в процесах міжнародної міграції капіталів та господарської транснаціоналізації
5. Проблеми залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.
6. Участь України в процесах міжнародної економічної інтеграції: стан, проблеми, перспективи.

Тема 1.4 Транснаціональні корпорації (ТНК)

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Багатонаціональні корпорації.
2. Транснаціональні корпорації.
3. Типологія міжнародних компаній за М. Бруку: директивний тип, товарний тип, матричний тип, проектний тип, змішаний тип.
4. Типологія міжнародних компаній О. Вільямсона. Його концепція життєвого циклу міжнародної організації: унітарна компанія, холдингова компанія, мультидивізійна компанія, перехідна компанія, змішана компанія.
5. Відмінності між типологіями міжнародних компаній М. Брука й О. Вільямсона
6. Бізнес ТНК в Україні.
7. Види корпорацій. Форми об'єднань корпорацій.

Література

1. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київський національний економічний університет. - 2006.
2. Руденко Л.В. «Фінансовий ресурс як компонент динамічної системи ресурсного забезпечення транснаціональних корпорацій». Науковий журнал «Економіка і управління» № 1(31), 2006.
3. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004.
4. Руденко Л. В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. — К.: Кондор, 2004.
5. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій. — К.: Либідь, 2005.
6. Румянцев А. П., Климов Г. Н., Рокоча В. В. Міжнародна економіка. — К.: Знання, 2006.
7. Притикіна О. Л. Навчальний посібник з курсу “Транснаціональні корпорації”. - Дн-ськ: РВВ ДНУ, 2003р.
8. Самофалов В. Глобалізація видів ТНК// Зеркало недели. - 2003. - №31.
9. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В.Рокоча, Т65 О.Плотніков, В.Новицький та ін. - К.: Таксон, 2001.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповідати на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «ТНК»
4. Опрацювати літературні джерела та відповідати на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Суть корпорацій, їх місце і роль в системі міжнародного бізнесу.
2. Транснаціональні корпорації (ТНК) як суб'єкти міжнародного бізнесу, міжнародні корпорації.
  1. Охарактеризуйте роль і значення транснаціональних корпорацій в розвитку міжнародного бізнесу.
  2. Які основні види транснаціональних корпорацій на сьогоднішній день є розповсюдженими у світі? Коротко опишіть їх основні відмінності.
  3. Проаналізуйте відмінності основних типів транснаціональних корпорацій.
  4. Які причини зумовили виникнення транснаціональних корпорацій?
  5. Поясніть, чому ТНК вважають визначальною особливістю ери глобалізації.
  6. У яких напрямках розвивається транснаціоналізація і як-вони пов'язані між собою?

7. У чому відмінність між етноцентричними і геоцентричними компаніями? Наведіть приклади.
8. У чому переваги корпорації як організаційної форми підприємництва перед одноосібними підприємствами і товариствами? Чому саме корпорації розвиваються як геоцентричні компанії?
9. Охарактеризуйте, як відбувалося формування внутрішньої структури корпорації у процесі становлення міжнародної корпорації.
10. З'ясуйте, що таке "зовнішня структура" компанії і як її еволюція пов'язана зі становленням і розвитком міжнародної корпорації.

Тема 1.5 Іноземні інвестиції у світовій економіці

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Міжнародний рух капіталу та його форми.
2. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та їх роль у структурі закордонного інвестування.
3. Україна на ринку міжнародних інвестицій.
4. Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності.
5. Вивіз капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної і виробничої діяльності.
6. Організаційно–правові і економічні форми створення і функціонування СП.
7. Назвіть основні причини вивезення капіталу.
8. Охарактеризуйте форми та методи вивезення капіталу.
9. Поясніть значення вивезення капіталу для розвитку світового господарства.

Література

1. Шнирков О.І. Конкурентна політика Європейського Союзу К.: КНУ, 2003.
2. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
3. „Київський університет”, 2005.
4. Даніель Жуано. Світова організація торгівлі. – К., 2006.
5. Герчикова І.Н. Менеджмент. Учебн., II изд., М. ЮНИТИ, 1995.
6. Маркетинг. Учебн. А.Н.Романов и др. М. ЮНИТИ 1995.
7. В.Є. Новицький. Міжнародна економічна діяльність України. Підручник. К. 2003.
8. Є.Г.Панченко. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник. К.2004.
10. О.Куниченко, І.Кавас, А.Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К. „Фінансист”, 2000.
11. Калка Р., Мессен А. Маркетинг. М.: Финансы и статистика. 2004.
12. Белявцев М.І., Іваненко Л.М. Маркетинг. – Київ, „Центр навчальної літератури”, 2005.
13. Новошинська Л.В. Міжнародний маркетинг. Навчальний посібник. Київ, „Центр навчальної дисципліни”, 2004.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповіді на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Іноземні інвестиції у світовій економіці»
4. Опрацювати літературні джерела та відповіді на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Дайте характеристику особливостей сучасного міжнародного руху капіталів.
2. Вкажіть способи вирішення проблеми покращення іноземного інвестування в Україну.
3. Розкрийте суть проблем іноземного інвестування в економіку України.

Тема 1.6   Інтернаціоналізація малого та середнього бізнесу

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Причини інтернаціоналізації бізнесу.
2. Систематизація причин інтернаціоналізації бізнесу.
3. Моделі інтернаціоналізації бізнесу. Модель Йохансона (1975р.).
4. Моделі Білки (1977р.), Кавугсіла (1980р.), Зінкоти, що відображають домаркетинговий період інтернаціоналізації бізнесу.
5. Мотивація міжнародного бізнесу.
6. Особливості сучасного розвитку світосподарських зв'язків, що сприяють інтернаціоналізації діяльності фірми.
7. Класифікація компаній за ступенем інтернаціоналізації.
8. Порівняльна характеристика етапів інтернаціоналізації.
9. Початок процесу інтернаціоналізації компанії.

Література

1. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київський національний економічний університет. - 2006.
2. Руденко Л.В. «Фінансовий ресурс як компонент динамічної системи ресурсного забезпечення транснаціональних корпорацій». Науковий журнал «Економіка і управління» № 1(31), 2006.
3. Руденко Л. В. Транснаціональні корпорації: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004.
4. Руденко Л. В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. — К.: Кондор, 2004.
5. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій. — К.: Либідь, 2005.
6. Румянцев А. П., Клишко Г. Н., Рокоча В. В. Міжнародна економіка. — К.: Знання, 2006.
7. Притикіна О. Л. Навчальний посібник з курсу “Транснаціональні корпорації”. - Дн-ськ: РВВ ДНУ, 2003р.
8. Володимир Самофалов. Глобальний виклик транснаціональних корпорацій // Дзеркало тижня. - № 31 (456) 16 — 22 серпня 2003
9. Самофалов В. Глобалізація видів ТНК// Зеркало недели. - 2003. - №31. - С. 10-11.
10. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В.Новицький та ін. - К.: Таксон, 2001. - 131 с.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Малий та середній бізнес в системі інтернаціоналізації світового бізнесу»
4. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Причини інтернаціоналізації бізнесу.
2. Географічне положення компанії.
3. Географічні аспекти витрат виробництва.
4. Географічна нерівномірність технологічного розвитку.
5. Систематизація причин інтернаціоналізації бізнесу: ринки, технології, виробничі ресурси, конкуренція, фактор часу, швидкість реагування.
6. Моделі інтернаціоналізації бізнесу. Модель Йохансона (1975р.).
7. Моделі Білки (1977р.), Кавугсіла (1980р.), Зінкоти, що відображають домаркетинговий період інтернаціоналізації бізнесу. Моделі маркетингового періоду інтернаціоналізації бізнесу.
8. Мотивація міжнародного бізнесу.
9. Особливості сучасного розвитку світосподарських зв'язків, що сприяють інтернаціоналізації діяльності фірми: розвиток технології; дерегулювання економічної діяльності; спеціалізація і розвиток кооперації.
10. Початок процесу інтернаціоналізації компанії.

МОДУЛЬ №2 «СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ»

Тема 2.1 Види міжнародних стратегій

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Середовище міжнародного менеджменту – материнської країни, приймаючої країни, нейтральне. Особливості міжнародного середовища в Україні.
2. Стратегічне планування в діяльності ТНК та стратегічні профілі їх діяльності – етноцентризм, поліцентризм, регіоцентризм, геоцентризм. Прийняття рішень та організаційний розвиток ТНК.
3. Ключові проблеми міжнародного менеджменту: технологічна політика, міжнародний фінансовий менеджмент, торговельні інвестиційні операції, етика та соціальна відповідальність.
4. Національні стереотипи в діяльності міжнародного менеджера.
5. Суть брендингу.
6. Становлення глобального менеджменту.
7. Особливості міжнародного середовища в Україні.

Література

1. Є.Г.Панченко. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник. К.2004.
2. Макогон Ю.В., Орехова Т.В. Международный менеджмент: Курс лекций. – Донецк: Дон НУ, 2003.
3. Родченко В.В. Международный менеджмент: Учеб. пособие. К.: МАУП, 2000. Транснаціональні корпорації: Навч. Посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В.Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001.
4. Будзан Б. Менеджмент в Україні: Сучасність і перспективи. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2002.
5. Рогач О.І., Шнирков О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки: Навч. Посібник. К.: ВЦ „Київський держуніверситет”, 1999.
6. Кириченко О., Кавас І., Ятченко А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: “Фінансист”, 2000.
7. Приятельчук О.А. Формування та розвиток кроскультурного менеджменту (на прикладі міжнародних корпорацій: Монографія. – К., 2006.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповіді на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Міжнародні стратегії»
4. Опрацювати літературні джерела та відповіді на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Виявити особливості діяльності менеджерів міжнародних корпорацій.
2. Що таке міжнародний стратегічний менеджмент?
3. Назвіть три джерела одержання конкурентних переваг, наявних у розпорядженні міжнародних компаній і не доступних компаніям, які ведуть бізнес винятково на внутрішньому ринку країни.
4. Чому в компанії виникають труднощі з паралельним використанням цих трьох конкурентних переваг?
5. Перелічіть етапи формування міжнародної стратегії. Чи відрізняються ці етапи при розробці стратегій діяльності різних компаній?
6. Назвіть чотири елементи міжнародної стратегії.
7. Перелічіть три рівні міжнародної стратегії. Чому важливо провести розходження між цими трьома рівнями?
8. Суть, структура та функції міжнародного менеджменту.
9. Порівняльний менеджмент і його функції для національних і міжнародних компаній.
10. Методи міжнародного менеджменту: Кейс-метод, метод Чиказької школи бізнесу, Японський метод.

Тема 2.2 Стратегічне планування в міжнародних фірмах

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Зміст і послідовність стратегічного планування.
2. Розробка стратегії поведінки корпорації на міжнародному ринку.
3. Процес стратегічного планування.
4. Місія і цілі корпорації.
5. Аналіз зовнішнього середовища.
6. Аналіз сильних і слабких сторін організації.

Література

1. Шнирков О.І. Конкурентна політика Європейського Союзу К.: КНУ, 2003.
2. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ..- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
3. Даніель Жуано. Світова організація торгівлі. – К., 2006.
4. Герчикова И.Н. Менеджмент. Учебн., II изд., М. ЮНИТИ, 1995.
5. Маркетинг. Учебн. А.Н.Романов и др. М. ЮНИТИ, 1995.
6. В.С. Новицький. Міжнародна економічна діяльність України. Підручник. К. 2003.
7. Є.Г.Панченко. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник.: К.2004.
9. О.Куниченко, І.Кавас, А.Ятченко. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К. „Фінансист”, 2000.
10. Калка Р., Мессен А. Маркетинг. М.: Финансы и статистика. 2004.
11. Белявцев М.І., Іваненко Л.М. Маркетинг. – Київ, „Центр навчальної літератури”, 2005.
12. Новошинська Л.В. Міжнародний маркетинг. Навчальний посібник. Київ, „Центр навчальної дисципліни”, 2004.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Стратегічне планування в сучасному міжнародному бізнесі»
4. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Що таке стратегічне планування?
2. Якими ознаками характеризується стратегічне планування?
3. Охарактеризуйте основні елементи стратегії.
4. За якими ознаками поділяються стратегії?
5. Визначте види міжнародних стратегій.
6. З яких основних етапів складається процес стратегічного планування?
7. Що являє собою місія корпорації?

Тема 2.3   Організація міжнародного бізнесу

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Основні види міжнародної діяльності.
2. Регулювання міжнародної діяльності.
3. Чинники управління міжнародною діяльністю.
4. Організаційна структура міжнародних корпорацій і культура їх діяльності.

Література

- 1 Є.Г.Панченко. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник. К.2004.
- 2   К.2004.
- 3 Макогон Ю.В., Орехова Т.В. Международный менеджмент: Курс лекций. – Донецк: Дон НУ, 2003.
- 4 Родченко В.В. Международный менеджмент: Учеб. пособие. _ К.: МАУП, 2000. Транснаціональні корпорації: Навч. Посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В.Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001.
- 5 Будзан Б. Менеджмент в Україні: Сучасність і перспективи. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2002.
- 6 Рогач О.І., Шнирков О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки: Навч. Посібник. К.: ВЦ „Київський держуніверситет”, 1999.
- 7 Кириченко О., Кавас І., Ятченко А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: “Фінансист”, 2000.
- 8 Приятельчук О.А. Формування та розвиток кроскультурного менеджменту (на прикладі міжнародних корпорацій): Монографія. – К., 2006.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Організація міжнародного бізнесу»
4. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоконтролю

- 1 Основні види міжнародної діяльності.
- 2 Регулювання міжнародної діяльності.
- 3 Чинники управління міжнародною діяльністю.
- 4 Організаційна структура міжнародних корпорацій і культура їх діяльності.

Тема 2.4 Технологічна політика міжнародних корпорацій

Питання (завдання) для самостійної роботи

- 1 Мета створення міжнародної корпорації.
- 2 Напрями допомоги міжнародних корпорацій.
- 3 Суть проектів і політики міжнародних корпорацій.
- 4 Сутність маркетингових досліджень.
- 5 Об'єкти досліджень.
- 6 Сучасна цінова стратегія фірми.
- 7 Ціни зовнішньоторгових контрактів і методики їх розрахунку.

Література

- 1 Є.Г.Панченко. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник. К.2004.
- 2 Макогон Ю.В., Орехова Т.В. Международный менеджмент: Курс лекций. – Донецк: Дон НУ, 2003.
- 3 Родченко В.В. Международный менеджмент: Учеб. пособие. К.: МАУП, 2000. Транснаціональні корпорації: Навч. Посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В.Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001.
- 4 Будзан Б. Менеджмент в Україні: Сучасність і перспективи. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2002.
- 5 Рогач О.І., Шнирков О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки: Навч. Посібник. К.: ВЦ „Київський держуніверситет”, 1999.
- 6 Кириченко О., Кавас І., Ятченко А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: “Фінансист”, 2000.
- 7 Приятельчук О.А. Формування та розвиток кроскультурного менеджменту (на прикладі міжнародних корпорацій): Монографія. – К., 2006.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповіді на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Технологічна політика в міжнародному бізнесі»
4. Опрацювати літературні джерела та відповіді на питання теми.

Питання для самоконтролю

1. Яка основна мета створення міжнародної корпорації?
2. Які існують напрями допомоги міжнародних корпорацій?
3. Що являють собою маркетингові дослідження?
4. Яка основна мета проведення маркетингових досліджень?
5. Які існують об'єкти досліджень?
6. Що являє собою сучасна цінова стратегія фірми?
7. Які існують методики розрахунку цін зовнішньоторгових контрактів?

Тема 2.5 Управління ризиками в міжнародному бізнесі

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Природа та сутність бізнес-ризиків.
2. Передумови виникнення ризиків.
3. Об'єкти ризикології.
4. Класифікація ризиків.
5. Фактори ризиків та їх функції.

Література

1. Міжнародний бізнес: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / В. А. Вергун, А. І. Кредісов, С. М. Березовенко [та ін.] ; КНУТШ. – 2-е вид., доп. та перероб. – К. : Київський університет, 2009. – 623 с.
2. Адаптація валютно-фінансових систем ризикових економік до світових інтеграційних процесів. Монографія / О.В. Плотніков, О.О. Сльозко, М.Ю. Рубцова. – К., 2011. – 214с.
3. Березін О.В. Економіка підприємства / О.В. Березін, Н.В. Бутенко – К.: Знання, 2009. – 254с.
4. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / Чарлз В.Л. Гіл; пер. с англ. - К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
5. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України. Підручник / В.Є. Новицький. - К., 2003.
6. Основи бізнесу : навч. посіб. / Я.С. Ларіна, С.В. Мочерний, В.М. Фомішина, С.І. Чеботар. – К.: Академія, 2009. – 384 с.
7. Рубцова М.Ю. Макроекономічна політика у відкритій економіці: Навч. Посібник / М.Ю. Рубцова, О.О. Сльозко. – К.: Освіта України, 2010. – 384с.
8. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент / О.М. Скібіцький. – К.: ЦУЛ, 2009. – 568с.
9. Сучасний факторинг: ефективність торговельних операцій та управління корпоративними фінансами : навчальний посібник / О. І. Ступницький, В. М. Коверда. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. – 255 с.
10. Шегда А.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: Навч. Посібник / А.В. Шегда, М.В. Голованенко. – К.: Знання, 2008. – 271с.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів або розгорнутих доповідей.
2. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.
3. Підготувати есе на тему «Управління ризиками в міжнародному бізнесі»
4. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.

Питання для самоконтролю

Природа та сутність бізнес-ризиків.

1. Співвідношення категорій «невизначеність» і «ризик».
2. Теоретичні погляди на проблему ризиків.
3. Теорії асиметрії інформації, невизначеності і ризиків у роботах лауреатів Нобелівської премії.
4. Передумови виникнення ризиків у підприємницькій діяльності.
5. Невизначеність, конфліктність та альтернативність як визначальні передумови ризиків.
6. Навіщо потрібний фінансовий аналіз інвестиційного проекту?
7. Які коефіцієнти необхідні для оцінки прибутковості проекту?
8. Які коефіцієнти використовуються для аналізу ефективності використання активів

підприємства?

9. Які коефіцієнти використовуються для аналізу ліквідності проекту?
10. Які коефіцієнти використовуються для аналізу структури капіталу підприємства, що реалізує інвестиційний проект?
11. Які методи оцінки ефективності капіталовкладень найпоширеніші ?
12. Чому при аналізі проекту необхідно враховувати часовий чинник?
13. Які чинники впливають на вартість грошей найбільше?

Тема 2.6 Етика в міжнародному бізнесі

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Етика бізнесу й ділових відносин.
2. Етика й сучасне управління.
3. Етичні погляди на підприємництво.
4. Етика відповідальності як методологічна основа розвитку етики ділових відносин ХХІ століття.
5. Етичні засади сучасного бізнесу.
6. Інституалізація етичних основ діяльності організацій.
7. Етичні принципи в менеджменті.
8. Етичні норми в менеджменті.
9. Основні етичні концепції в міжнародному менеджменті.
10. Фактори, що визначають етичний вибір.
11. Ділова етика в українському бізнес-супільстві.
12. Корпоративна культура: суть, складові, функції.

Література

1. Андреева И. В. Этика деловых отношений / Андреева И. В. – СПб. : Вектор, 2006. – 160 с.
2. Ботавина Р. Н. Этика деловых отношений : учебн. пособие / Ботавина Р. Н. – М. : “Финансы и статистика”, 2004. – 208 с.
3. Вебер Макс Протестантська етика і дух капіталізму: пер. з нім. О. Погорілого / Макс Вебер. – К. : Основи, 1994. – 261 с.
4. Гах Й. М. Етика ділового спілкування : навч. посібник / Гах Й. М. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 160 с.
5. Герасимчук А. А. Етика та етикет / А. А. Герасимчук, О. І. Тимошенко. – К. : ЄУ. – 2006. – 350 с.
6. Герчикова И. Н. Деловая этика и регулирование международной коммерческой практики : учебн. пособие / Герчикова И. Н. – М. : Консалтбанкир, 2002. – 576 с.
7. Дерлоу Дес Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень : пер. з англ. / Дерлоу Дес. – К. : Наукова думка, 2001. – 242 с.
8. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія : підручник / Єрмоленко А. М. – К. : Лібра, 1999. – 488 с.
9. Єрмоленко А. М. Філософувати дискурсом. Практична філософія Дитріха Бюлера та берлінська етика дискурсу // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 107 – 116.
10. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. / Зусін В. Я. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 224 с.
11. Йонас Ганс Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації

/ пер. з нім. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.

12. Максвелл Дж. Нет такого поняття, як “деловая” етика : пер. с англ. Е. А. Самсонов / Дж. Максвелл. – Минск: ООО “Попурри”, 2004. – 192 с.

13. Малахов В. Г. Етика : курс лекцій. / Малахов В. Г. – К. : Либідь, 2000. – 304 с.

14. Палеха Ю. І. Ділова етика : навч.-методичний посібник. / Палеха Ю. І. – К. : ЄУФІМБ, 2000.– 250 с.

15. Проценко О. П. Етикет в просторі практичної філософії / Проценко О. П. – Харків : ХНУ, 2002. – 240 с.

16. Романовський О. Г. Ділова етика : навч. посібник / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, О. М. Лапузіна. – Харків : НТУ “ХПР”, 2006. – 364 с.

17. Сердюк О. Д. Теорія та практика менеджменту : навч. посібник / Сердюк О. Д. – К. : Професіонал, 2004. – 432 с.

18. Статінова Н. П. Етика бізнесу : навч. посібник / Н. П. Статінова, С. Г. Радченко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 280 с.

19. Стоян Т. А. Діловий етикет: моральні цінності і культура поведінки бізнесмена : навч. посібник / Стоян Т. А. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 232 с.

Методичні рекомендації

1. Опрацювати літературу і відповісти на питання у вигляді рефератів.
2. Опрацювати літературні джерела та відповісти на питання теми.
3. На основі опрацьованої літератури підготувати відповіді на питання для самоконтролю.

Питання для самоконтролю

1. Як впливає процес глобалізації на розвиток бізнесу та менеджменту?
2. Проаналізуйте зміст зростання особистісних факторів ділових відносин?
3. Охарактеризуйте ділові відносини як психологічну проблему.
4. Як впливають знання індивідуально-психологічних властивостей особистості на ефективність ділових відносин?
5. Дайте означення понять «статус», «позиція», «роль» особистості в соціальній групі (колективі).
6. Охарактеризуйте ділові відносини як етичну проблему.
7. Здійсніть аналіз психологічних та етичних засад сучасного бізнесу та менеджменту.
8. Яке значення спілкування у житті людини?
9. Проаналізуйте функції спілкування.
10. Які існують рівні спілкування?
11. Що таке ділове спілкування і чим воно відрізняється від побутового спілкування людей?
12. Визначте сутність та рівні моральної культури ділового ділового спілкування.
13. Які Ви знаєте способи спілкування?
14. Яка роль в діловому спілкуванні маніпуляції та актуалізації?
15. Проаналізуйте теорію трансакційного аналізу як способу ділового спілкування.
16. Зробіть аналіз моделей спілкування за В. Сатиром.
17. Проаналізуйте стилі керівництва.
18. Дайте характеристику вербального засобу спілкування.
19. Які засоби спілкування належать до невербальних?
20. Обґрунтуйте необхідність розробки та впровадження Етичних (корпоративних)

кодексів.

21. Яку роль відіграють “комітети з етики” в діяльності організацій?
22. Які заходи здійснюються в організаціях з метою розвитку етичної та психологічної культур?
23. Яку роль в розвитку корпоративної культури відіграє рівень етичної та психологічної культури організації?
24. Дайте означення поняття культури.
25. В чому полягає сутність та зміст корпоративної культури?
26. Які функції корпоративної культури?
27. Що включає поняття “імідж”?
28. В чому полягає суть іміджу організації?
29. Дайте характеристику іміджу як основи успіху ділової людини.
30. Охарактеризуйте зовнішні та внутрішні чинники іміджу ділової людини.
31. Яку роль відіграє самооцінка у формуванні іміджу?
32. Як впливає зовнішній вигляд на імідж ділової людини?
33. Що притаманно зовнішньому вигляду ділового чоловіка?
34. Охарактеризуйте складові зовнішнього вигляду ділової жінки.
35. Що слід розуміти під поняттям “манери ділової людини”?
36. Поміркуйте над іміджем своєї професії.
37. Розкрийте зміст основних моментів домовленості про ділову зустріч.
38. Які особливості вибору території проведення ділової зустрічі?
39. Назвіть та прокоментуйте етапи підготовки та проведення ділової зустрічі.
40. Як ефективно підготуватися до проведення ділових переговорів?
41. Розкрийте сутність та зміст принципового (гарвардського) методу проведення переговорів.
42. Які тактичні прийоми застосовуються в процесі ведення переговорів?
43. Якими є основні прийоми сприйняття партнера при веденні переговорів?
44. Яку роль в налагодженні ділових стосунків відіграє презентація?
45. Розкрийте особливості підготовки та проведення презентації.